

Dominus videt in sanguine proprio (*Ezech. xvi, 6*), sicut de Jerusalem loquitur per Ezechielem? Quid, inquam, mihi proderit, si veloces non sunt pedes mei ab effundendum sanguinem proximorum; et veloces sunt affectus mei ad acquiescendum carni et sanguini, de quibus dicit Apostolus: *Quia caro et sanguis regnum Dei non possidebunt? (I Cor. xv, 50.)* *Maledictus*, inquit Jeremias, *qui prohibet gladium suum a sanguine (Jerem. XLVIII, 10)*: id est, qui vitia carnis et sanguinis sibi parit abscindere. Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae (*Psal. L, 16*), ne cum sanguine purificationis meae sanctuarium ingrediens, aut sancta contingens, reus inveniatur corporis et sanguinis tui, indigne manducans et bibens. Verumtamen gratia tibi, Deus, Deus salutis meae, qui in hoc ipsum pretiosum tuum fudisti sanguinem, ut immunditiam nostri purificares sanguinis, tactumque peccatricis sanguinem fluentis, sed salutem desiderantis non abhorreret: sciens nimirum quod nullus potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu, qui solus es; nec sanis, sed male habentibus, melius tamen habere cupientibus, medicus opus est. Tangere itaque Sanctum sanctorum, sicut illis quos delectat in sanguine suo versari, iudicium est mortis: sic illis qui desiderant purificari, remedium est salutis, juxta prophetiam Simeonis, *Quia hic positus est in ruinam et in resurrectionem multorum (Luc II, 34)*.

5. Fratres, et vos quidem in sanguine fuistis, sed abluti estis, sed purificati estis: nisi quia, sicut justus confitetur: *Si loti fueritis velut aquis nivis, sordibus vos statim intingit (Job ix, 30, 31)*, non solum conditio corrupta, sed etiam voluntas infirma; ut semper novis sordibus opus sit purificatione nova. Illa vero mirabilis et miserabilis est in hominibus sui negligentia, ut, cum nemo sit qui se purificatione non indigere praesumat, vix tamen est aliquis qui tempus ad hoc indultum, quasi purgatissimus sit, non negligat. Fratres, breves dies hominis sunt (*ibid., 25*), sed tamen valde pretiosi sunt; imo quo breviores, eo pretiosiores; quia dies sunt purificationis, cum statim postmodum futuri sint dies retributionis. Beati qui in diebus istis lavant stolas suas, et candidas eas faciunt in sanguine Agni; ne postea vestimentum eorum, si mistum fuerit sanguine, sit in combustionem et cibus ignis (*Isai IV, 5*). Nec solum timor urget supplicii, sed etiam spes invitat praemii, ut omni cura et instantia nostrae modo studeamus purificationi; ut quod hodie figurare voluit in seipso Filius Dei quadam dispensatoria

IN QUADRAGESIMA.

SERMO.

De tribulatione et consolatione.

1. *Benedictus Deus, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tri-*

specie, completum quandoque gaudeamus in nobis ipsa rerum veritate. Quid illud? *Postquam*, inquit, *impleti sunt dies purgationis, tulerunt Jesum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino (Luc. II, 23)*. Et nos utique, si tempora **961** purgationis legitime fuerint a nobis impleta, tollent in supernam Jerusalem ministeria angelorum, ut illic assistentes vultui Dei, oblatio ejus simul accepta et immacolata. Ibi demum purificabimur ex toto; sicut a peccato, sic etiam a poena peccati. Ibi nostrae purificationis ipsa erit consummatio, quae et remuneratio; cum scilicet divinus ignis totos nos absumet in holocaustum Domino.

6. Porro hunc ipsum beatissimae purificationis inexplicabilem modum nec modo quidem cessat aemulari devotio sanctorum, quantum tamen corruptela corporum, et sollicitudo terrae inhabitationis permittunt: dum scilicet mente excedentes in illam Jerusalem, verum orationis locum, in conspectu Domini quasi turtorem et columbam pro seipsis ac de seipsis offerunt; corde videlicet et carne exsultantes in Deum vivum, quia scilicet columba invenit sibi domum, et turtur nidum, altaria tua, Domine virtutum (*Psal. LXXXIII, 4*). Ego tamen arbitror quod ad meritum non sit inferius, et fortassis ad purgationem efficacius, si illud quod per speculum et in aenigmate raro et rarioris experiri datur, id est, ut in Jerusalem sistantur Domino, nos per fidem jugiter actitemus: proponentes scilicet Dominum in conspectu nostro semper, et oculos ejus et judicia super nos pervigili fide, irremissoque semper timore cogitantes. Fides ista, fratres, sit in vobis, et eritis de paucis: timor iste sit in vobis, et de negligentia purgabitur vos cum paucis; quia timor iste nihil facile negligit. Denique ab initio hujus pertransibitis, sicut sponsus sponsae pollicetur, euntes de virtute in virtutem, a claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu (*II Cor. III, 18*): proficientes de visione quae est per fidem, ad illam quae est per speculum et imaginem, ac postremo, de illa, quae est in imagine speciei, ad eam quae erit in ipsa veritate faciei, seu facie veritatis. Si enim jugiter praesentiam Domini, licet velatam, intendatis per fidem; aliquando etiam revelata facie gloriam ejus speculari minime, licet per speculum et imaginem. Cum autem impletis diebus purgationis venerit quod perfectum est, assistetis Domino in Jerusalem, habitantes cum vultu ejus, ac sine fine contuentes eum facie ad faciem, cui benedictio, et claritas in saecula saeculorum. Amen.

ulatione nostra (*II Cor. I, 3, 4*). *Multae tribulationes justorum, et de omnibus his liberabit eos Dominus (Psal. XXXIII, 20)*. Duplex autem genus tribulationum patimur, quia non solum dupli-

natura subsistimus, carne scilicet ac spiritu, sed etiam duplici qualitate vivimus; partim scilicet carnaliter, partim spiritualiter. In mundo eramus toti carnales: in caelo erimus toti spirituales: nunc autem ex parte carnales, ex parte spirituales. Prout autem proficimus in spiritu, aut magis efficiamur spirituales et minus carnales, aut magis remanemus carnales et minus spirituales. Propterea duplex modo consurgit tribulatio: quia, quod in nobis carnale est, contristat adversitas; quod spirituale, iniquitas. Si nihil in nobis esset carnale, nulla nos contristaret, imo nulla esset adversitas: si nihil spirituale, non nos nostra contristaret, sed magis delectaret iniquitas, sicut de quibusdam dicitur: *Laetantur cum male fecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. II, 14)*. Illa ergo nostra de adversitate tristitia, carnalis et secundum saeculum est: haec autem de iniquitate, spiritualis et secundum Deum. Illa mortem operatur, si desit consolatio: haec salutem operatur, si non desit consolatio. Multum tamen interest in adversitate exteriori, cujusmodi sit consolatio tristitum; quia consolationi divinum comminatio divina vae intentat aeternum (*Luc. VI, 21*). Quia nimirum plerumque qui humiliari poterant ex adversitate, gravius superbiunt de prosperitate, proditque ex adipe iniquitas eorum: imo et audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manibus eorum.

2. Nos autem et cum abundat illa consolatio temporalis, oportet esse gratiores et humiliores: et cum **965** deficit, de aeterna redemptione certiores et laetiores. Cum tamen suppetit sive salus corporum, sive tranquillitas temporum aut copia rerum; ea moderatione utenda ac dispensanda est, ut sit non occasio peccati, sed adiutorium virtutis, ac potius de bonis bona faciamus quam de bonis mali fiamus. Illa namque consolatione, qua se diffundit voluptas, vel extollit vanitas, renuat consolari anima mea (*Hebr. XII, 5*); magisque eligat cum Moyse et viris Israeliticis affligi, quam temporalis peccati habere jucunditatem. Sive autem consolemur exterius, sive tribulemur, benedictus Deus, qui consolationem internam et aeternam dedit in cordibus nostris, id est, gaudium spei, quae suadet nos etiam gloriari in tribulationibus nostris, pollicens, quia *si compatimur, et conregnabimus (II Tim. II, 12)*. Illam sane tribulationem, quam interius de iniquitate nostra palimur, tanto molestiorem portamus, quanto periculosiorem experimur; quia nimirum quotidie de vita periclitamur, ut veraciter confiteamur: *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Gratiastibi, Domine Jesu, quia si gravia sunt pericula, facilia sunt remedia; quia, si dicebam, Motus est pes meus; misericordia tua, Domine, adjuvabat me (Psal. XCIII, 17, 18)*. Et quod semel in Petro figurasti corporaliter (*Matth. XIV, 29-31*), in filiis Petri quotidie adimplet spiritualiter. Jussisti nos venire ad te super aquas, id est, hoc mare magnum et spa-

tiosum manibus: ecce virtute tua ambulamus, sed pondere nostro gravamur, et plerumque irridente spiritu procellarum impellimur, ut etiam mergi incipiamus, id est, pene jam jamque tentatori consentiamus. Sed, si celeriter confiteamur pedem motum, id est, titubasse animum, et fideliter invocemus auxilium, tu misericorditer porrigis manum, firmasque et dirigis gressum.

3. Super hoc quotidie justus decantat: *Impulsus sum, ut caderem, sed non cecidi, quia Dominus suscepit me (Psal. CXVII, 13)*. Sed, cum ceciderit non collidetur, quia Dominus supponit manum suam (*Psal. XXXVI, 24*): id est, cum peccaverit, non condemnabitur, quia advocatum habet Jesum, eo quod etsi septies in die cadit, septies resurgit. Non delectatur jacere ubi cadit, et in luto volutari; sed ocius exurgens excutit se de pulvere, et sordes diluit satisfactione. Per hoc namque justus fit, quod semper in initio sermonis accusator est sui (*Prov. XVIII, 17*), memor consilii divini, quo dictum est ei: *Dic iniquitates tuas, ut justificeris (Isai. XLIII, sec. LXX)*. Ita fit ut, dum seipsum judicat, et Deum de se vindicat, illum quem judicem metuebat justum, reus advocatum habeat. Justus enim Dominus, et justitias dilexit (*Psal. X, 8*); nec potest injustas causas suscipere aut tueri, qui, cum acceperit tempus, etiam justitias judicabit. Et tamen qui judicem se minatur futurum superbe de justitia praesumentium, advocatum se pollicetur humiliter peccata confitentium; quoniam apud illum, in cujus conspectu non justificabitur omnis homo, nullatenus causam testificari nostram melius possumus, quam si nosmetipsos accusantes et punientes, justitiam ipsius in nos transferamus, et partes iudicis adversus reos exsequamur.

4. Sed etsi in aliquo veniali vel per ignorantiam fallimur, vel per infirmitatem vincimur, ut Jebuseum nostrum nequaquam exterminare praevaleamus, sed semper sub oculis nostris in terra nobiscum habitare patiamur; in hac quoque imperfectione nostra consolatur nos sermo propheticus, qui nos se transfigurans ait: *In ipsis fuimus semper et salvabimur (Isai LXIV, 5)*. *Imperfectum meum*, inquit corpus Christi, *viderunt misericordes oculi tui et in libro tuo omnes scribentur (Psal. CXXXVIII, 16)*; id est, scripti invenientur tam perfecti quam imperfecti. Pollicetur siquidem Dominus se perfecturum imperfectionem nostram, loquens per Joelem prophetam: *Et mundabo, inquit, sanguinem eorum quem non munda-verunt (Joel III, 21)*. Hinc Isaias, cum praemisisset de perfectione futurae caelestis Jerusalem: *Et erit, omnis qui relictus fuerit in Sion, et residuus in Jerusalem, sanctus vocabitur omnis qui scriptus est in vita in Jerusalem: quod in infirmis non nisi purgatione divina perficienda sit sanctitas illa, subjunxit, dicens: Si abluerit Dominus sordem filiarum Sion, et sanguinem laverit de medio Jerusalem. Consolatur quidem me lavatio quae promittitur; sed terret modus qui subditur: Spiritu, **966** inquit, iudicii, et*

spiritu ardoris (Isai. III, 4). Ignis enim opus cuiusque probat. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus fiet merito fundamenti; sic tamen quasi per ignem (I Cor. III, 13, 15).

5. Quanto melius nunc arderemus delectabili amore, quam tunc illo penali ardore? quanto suavius nunc igne amoris purgaremur, ut mundanum in nobis non relinqueretur quod mundi incendio obnoxium inveniretur, sed, sicut tribus pueris ventus roris fieret nobis fornax Babylonis? (Dan. III, 49, 50.) Alioquin, si tepide et negligenter viventes, ligna, fenum, stipulam nobis coacervamus, et tantam ignium materiam hinc nobiscum portamus; cum examen illius purgatorii tales intraverimus, quis poterit de nobis habitare cum igne devorante? aut quis habitabit ex nobis cum ardoribus sempiternis, quando omne etiam vestimentum mistum sanguine erit in combustionem et cibus ignis? (Isai. IX, 5.) Scio quidem quia, si satis arderem igne charitatis, de me quoque diceretur: *Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum* (Luc. VII, 47). Nunc autem, si purgari non mereor igne dilectionis, utinam vel purgaretur alicuius in gne passionis, fieretque mihi quod propheta imprecat sibi: *Ingradiatur putredo in ossibus meis, et subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis* (Habac III, 16). *Utinam qui capit, ipse me conterat; solvat manum suam, et succidat me: et hæc mihi sit consolatio, ut affigens me dolore non parcat.* Verumtamen nosti, Domine, infirmitatem figmenti mei. *Quæ est enim fortitudo mea, ut sustineam? aut quis finis meus, ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est* (Job VI, 9-12). Hoc primum quidem peto, Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me (Psal. VI, 2). Sed, quoniam audio abs te: *Ego quos amo, arguo et castigo* (Apoc. III, 19); et: *Beatus homo qui corripitur a Domino* (Job V, 17): corripe me, Domine, in misericordia, et non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me (Jërem. X, 24), et dicatur de me: *Detraxisti eum ab emundatione* (Psal. LXXXIII, 45). Intuere infirmitatem meam, et secundum illam manum tuam moderare, ne vehementia verberis frangat patientiam cordis; sed magis tribulatio patientiam operetur, patientia probationem, probatio spem. Sed vae mihi, si quotidie uror, et non emundor, ut et de me dici contingat: *Multo labore sudatum est, et non exivit de anima rubigo ejus, neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, et non es mundata a sordibus tuis; sed nec munda-beris prius, donec quiescere faciam indignationem meam in te* (Ezech. XXIV, 12, 13).

6. Quam vereor ne id cadat in nos, qui distractione vitæ, velut quodam purgatorio igne, quotidie coquimur, et nunquam ab iniquitate nostra, sicut oportet, mundamur! et forsitan non mundabimur, donec sedeat Judex ipse quasi ignis conflans et emundans argentum, et purgabit filios Levi (Malach. III, 2, 3). Verumtamen, quantulumcumque proficiat nunc iste ignis, malo tamen interim mihi hunc adhiberi,

quam ad illum penitus differri. Nam, si ad invicem comparentur, iste quidem medicina est misericordis, ille ultio irati. Ita sentiebat, qui dicebat: *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me* (Psal. VI, 2). Scio quidem quia tunc etiam, cum conturbata fuerit anima mea, Domine, in ira misericordie memor eris. Scio quia etiam in luctu et pœnis consolaretur me spe meliori: et inimicæ potestati, cui emendandus ad tempus traditus essem, verbis prophetae responderem, dicens: *Ne leteris, inimica mea, super me, quia cecidi: consurgam, cum sedero in tenebris; Dominus lux mea est. Iram Domini portabo, quia peccavi ei, donec judicet causam meam. Educet me in lucem, videbo justitiam ejus: et aspiciet me inimica mea, et operietur confusione* (Mich. VII, 8-10). Et dicam in illa die: *Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus, et consolatus es me* (Isai. XII, 1). Verumtamen cur timebo in die mala? Cur non magis in die bona bonis fruor, et diem malam præveo? Nonne ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis? Cur non audiam modo consilium Sapientis: *Quodcumque potest manus tua instanter operare: quia non est consilium, nec ratio, nec sapientia apud inferos quo tu properas* (Eccle. IX, 10); et illud Apostoli: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes* (Galat. VI, 10). Cœperamus quidem a consolationibus, sed **967** ad terrores devenimus; quia tunc nimirum consolatio utilis erit, si terrori mista fuerit; tunc ingrediemur in veritate tua (Hebr. IV, 3), Domine, si ita lætatur cor nostrum, ut timeat nomen tuum. Alioquin, si omnino vos securos aceremus, diceretur et de nobis: *Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, et vestigia gressuum tuorum dissipant* (Isai. III, 12). Tunc autem vere beati erimus, si miseriam nostram recte agnoscamus et pie doleamus: tunc securi in morte erimus, si semper pavidi suspectique vivamus.

SERMO II.

SABBATO HEBDOMADÆ QUADRAGESIMÆ.

De parabola filii prodigi. (Luc. XV, 11-32.)

1. O Felix humilitas pœnitentium! o beata spes confitentium! quam potens es apud omnipotentem, quam facile vincis invincibilem, quam cito tremendum iudicem convertis in piissimum patrem! Prodigus iste filius, cuius hodie in magnam ædificationem nostram audivimus peregrinationem ærumnosam, pœnitentiam lacrymosam, susceptionem gloriosam: prodigus, inquam, iste tam graviter reus, nondum confessus erat, sed tantum confiteri deliberaverat; nondum satisfecerat, sed tantum ad satisfaciendum animum inclinaverat: et de solo fere proposito conceptæ humilitatis veniam statim obtinuit, quæ tanto tempore tantis expetitur votis, imploratur lacrymis, ambitur obsequiis. Latronem in cruce sola confessio absolvit; istum, sola voluntas confitendi. *Dixi, inquit, Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: et tu remisisti impietatem peccati mei* (Psal.

XXXI, 5): ubique misericordia prævenit. Prævenerat voluntatem confessionis, ipsam inspirando: prævenit et vocem confessionis, quod confitendum erat indulgendo. *Cum adhuc, inquit, longe esset, vidit illum pater ipsius, et misericordia motus est; et accurrens cecidit super collum ejus, et osculatus est eum.* Quantum hæc verba sonare videntur, tardius videbatur patri filio veniam dedisse, quam illi accepisse. Sic festinabat absolvere reum a tormento conscientie suæ, quasi plus cruciaret misericordem compassio miseri, quam ipsum miserum passio sui. Neque hoc dicimus quo in natura incommutabili humanos ponamus affectus, sed ut in amore illius summæ bonitatis affectus noster dulcescat; dum ipsam plus nos amare, quam ipsi nos amemus, ex similitudine discimus humana.

2. Vide autem quomodo ubi abundavit delictum, superabundet gratia. Reus vix poterat sperare veniam; Judex, imo non jam Judex, sed advocatus, accumulatur gratiam. *Cito, inquit, proferte stolam primam, et induite illum, et date annulum in manu ejus, et calceamenta in pedes; et adducite vitulum saginatum, et occidite, et manducemus et epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, et revixit.* Verum ut hæc omnia prætereamus, scilicet stolam primam, id est sanctificationem spiritus, qua baptizatus induitur, et pœnitens reinduitur; annulum fidei, quo sabarrhatur; calceamenta, quibus ad calcanda serpentum venena munitur, vel ad evangelizandum præparatur; vitulum saginatum, qui ei in altari immolatur; festiva illa gaudia, quæ, pro recepto indicta filio, toto celebrantur cœlo: ut hæc, inquam, omnia taceamus, et doctioribus tractanda servemus; amplexus ille et osculum paternæ pietatis, quid non habet gratiæ et dulcedinis? quid non felicissimi gaudii? quid non sanctissimæ voluptatis? *Cecidit inquit, super collum ejus, et osculatus est eum.* Cum sic super eum affectabat, quid agebat amplectens et osculans, nisi illum sibi vel se ipsum illi insinuabat, se illi inspirabat, ut, adhærendo sibi unus, secum fieret spiritus, sicut adhærendo meretricibus unum cum eis corpus fuerat affectus? Parum erat illi summæ misericordie viscera suæ miserationis non claudere miseris; in ipsa sua eos viscera trahit, suisque inserit membris. Non poterat nos sibi arctius astringere, non poterat non magis intimos habere, quam ut incorporaret sibi, et, sicut charitate, sic virtute ineffabili, non solum assumpto corpori, sed etiam ipsi conniteretur **968** spiritui. Quod si tanta est gratia pœnitentiam, quæ erit gloria regnantium? si ista sunt solatia miserorum, quæ erunt gaudia beatorum? et qui hoc prærogat in via, quid servat in patria? Utique quod in cor hominis non ascendit; ut ei similes simus, et sit Deus omnia in omnibus.

3. Jam vero tu, beate peccator (sed licet non ideo beatus quia peccator, sed quia pœnitens non peccato), quid tibi, rogo, animi erat inter amplexus patris et oscula, cum prope desperatum refovebat,

cum cor mundum tibi innovans, lætitiâ salutaris sui tibi refundebat? Et quomodo, inquit, sermo explicabit quod mens non capit? Inenarrabiles gemitus, et inexplicabiles sunt affectus, quos de incomprehensibili velut imprægnatus parturit animos. Angustum est eis cor humanum: unde et scissum effundit se ipsum; et ardorem quem concipit, sed non capit, quibus potest modis, lacrymis, gemitibus, suspiriis, evaporat ac digerit. Norunt hæc melius, qui gustaverunt sæpius et uberius. Nunc quoque, inquam, cum dimissus post illos amplexus et oscula, te et te ipsum recogitas, cum causam tuam qualis fuerit, qualiterve ab eo iudicata sit retractas, et illius abundantiam delicti tui, hinc superabundantiam gratiæ pensas: quid tibi, obsecro, parit cogitatio tua? Quidni, inquit intolerabilis in meditatione mea exardescat ignis, illinc dolore et pudore, hinc gaudio et amore? Non me hominem putarem, sed lapidem, si ita duri cordis existerem, ut me ipsum non dolerem vel erubescerem, vel ita nequam et ingrati, ut non totus in gaudium vel amorem illius Patris liquefierem.

4. Custodi igitur, o felix peccator, custodi solite ac vigilanter hunc spiritum tuum, hunc justissimum humilitatis ac pietatis affectum; quo semper ita de te sentias in humilitate, de Domino in bonitate. Nihil illo majus in donis Spiritus sancti, nihil pretiosius in thesauris Dei, nihil sanctius inter omnia charismata, nihil salubrius inter omnia sacramenta. Custodi, inquam, si vis ipse custodiri, humilitatem illius sensus et vocis, qua Patri confiteris, et dicis: *Pater, jam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Nihil ita Patrem promeretur, sicut hujus vocis affectus; nec melius te filium facies dignum, quam si semper confitearis indignum. Hæc humilitas non solum peccatores justificat, sed etiam justos consummat, justitiamque eis accumulatur, si videlicet se servos fateantur inutiles, etiam cum quæ præcepta sunt, fecerint omnia. Peccatum tuum coram te sit semper, et, juxta consilium Sapientis, etiam de propitiato peccato noli esse absque metu (Eccle. V, 5). Incerta et occulta sunt judicia Dei non temere præsumendum est de illis, cum nil inde certius teneamus, quam quod in conspectu Dei non justificabitur omnis vivens, nisi in quantum se iudicat peccatorem. Alioquin quasi pannus menstruatæ universæ justitiæ nostræ (Isai. XLIV, 6). Blande te misericordia suscepit, pie refovit; time judicium, ne gratia, quæ data est humili, auferatur superbienti. Elegisti abjectus esse in domo patris tui; contentus eras fieri quasi unus ex mercenariis; sta in sententia, ut, etiamsi promotus es, adhuc ad majora proveharis. Extremum locum semper occupa, aut certe desidera; servitutem tibi mercenarii, non libertatem filii tibi vindica. Devotione quidem filii Patrem cole, conscius quid ipse de te meruerit; sed humilitate et labore mercenarii contentus esto, conscius quid

ipse merueris. Nunquam tibi displiceat humilitas, per quam placere cœpisti, et sine qua displicere incipies, quantiscunq̄e pollere virtutibus, quantiscunq̄e patri officiosus deservire videaris. Humilitas siquidem omnium virtutum est maxima, cum tamen virtutem se esse nesciat. Ipsa fere omnium radix, et seminarium, et fomes, et incentivum, et ipsa

IN FESTO SANCTI BENEDICTI.

969 SERMO I.

De mansionem in sapientia.

1. *Beatus vir qui in sapientia morabitur, et qui in iustitia meditabitur, et in sensu cogitabit circumsp̄ctionem Dei!* (Eccli. xiv, 22.) Quam congrue verba hæc in laudem beati Benedicti cantata sint, facile quis vestrum intelligit, cui tamen vita et doctrina ipsius non ignota sit. Quam commode vero ad vitæ nostræ doctrinam trahi possint, ipsa per se verborum facies ostendit, quæ scilicet illa quibus nihil est utilius in vita, sapientiam, justitiam, timorem Dei, cum præmio etiam beatitudinis commendat. *Beatus*, inquit, *vir qui in sapientia morabitur*. Prorsus hæc est beatitudo, hæc sapientia, si moreris in sapientia, ut perseveranter eam teneas: non enim statim qui invenerit, sed qui tenuerit eam, beatus. Dicit quidem Scriptura: *Beatus qui invenit sapientiam*. Sed non ibi quievit, imo addidit, *et qui affluit sapientia* (Prov. iii, 13); ne videlicet solum invenisse statim putaretur ad beatitudinem sufficere, nisi, cum inveneris, cum ea et in ea demoreris, et contubernio atque convivio ipsius delecteris; nec discedas a magisterio ejus, donec meditando justitiam, cogitando circumsp̄ctionem Dei, affluere prudentia possit. Nam et Salomon sapientiam invenit; sed, quia prudentia minus affluxit, nec satis prudenter sibi circumsp̄xit, dum videlicet non caute sibi providit a mulieribus alienis, non modo sapientiam perdidit, sed usque ad ultimam idololatriæ insipientiam proruit (III Reg. xi). Sapientes quoque hujus mundi, qui invisibilia Dei, a creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspexerunt sapientiam invenisse visi sunt; sed, quia nec ipsi prudentia affluerunt, et, cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, stulti et ipsi facti sunt, et obscuratum est insipiens cor eorum usque ad reprobum sensum, et ignominiam turpitudinum (Rom. i, 21-32).

2. Alios itaque, sicut istorum exemplo liquet, repellit a sapientia quam invenerant, superbia cordis; alios, sicut in Salomone patet, abstrahit illecebra carnis; alii autem levitate et inconstantia mentis, levi perturbatione offensi eam relinquunt, qui scilicet ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt. Quare autem recedunt? Quia radices non habent, quibus teneantur? (Luc. viii, 13, 14.) Quomodo autem radicari poterunt, nisi moventur? Quæ unquam planta radicatur, nisi loco cui affixa fuerit immoretur? Sic justus plantatus in

A cumulus et fastigium, custodia et disciplina. Ab ipsa incipiunt, per ipsam proficiunt, in ipsa consummantur, per ipsam conservantur. Cumque omnibus ut virtutes sint tribuat, si qua earum defuerit, vel minus perfecta fuerit, ipsa alterius defectu proficiens, dispendium illius de se compensat.

domo Domini, nec radicari nec fundari in charitate poterit, nisi mora et stabilitate loci. Si autem radicatus non fuerit, nec florere, nec fructum qui maneat, afferre poterit; et, si florere visus fuerit alicujus spei initio, dicitur de illo: *Ante messem totus floruit, et immatura perfectio germinavit* (Isai. xviii, 5); et secundum alium prophetam: *Si fecerit fructum, alieni comedent eum* (Osee, viii, 7). Vis autem scire quam sit necessaria stabilitas loci ut in sapientia moreris, ut radicari et fructificare possis mora temporis? Interroga Patrem tuum Benedictum, et annuntiabit tibi quia claustrum monasterii, et stabilitas in congregatione, locus idoneus sit ad ferendum omnium fere fructus virtutum, quarum longum ibidem textit catalogum (Reg. S. Bened. cap. 4). Quid enim de instabili Salomon ait? *Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui relinquit locum suum* (Prov. xxvii, 8). Invenerat turtur nidum ubi poneret pullos suos, cœperat eum calefacere et ab eo calefieri, venerant usque ad partum pulli, et ecce avolat, opusque cœptum imperfectum relinquit. Quare, unde, vel quo avolet, ipse viderit, vel quando tot dispendia, quæ interim patitur, compensabit, vel qua ratione primam fidem irritam factam excusabit. Ego enim non putarem esse consilii, pro spe incerta, certa subire dispendia; etsi profectus quorundam tunc jubeat interim a præcipitatione cohibere sententiam.

3. Enimvero multum dissimilis est causa eorum qui amore sapientiæ inquieti fiunt, et eorum de quibus loqui cœperam, qui levi et frivola permoti causa a sapientia resiliunt. Sicut enim per patientiam disciplinis sapientiæ quis immoratur, ut discat sapientiam; sic qui facile perdunt sustentiam, non demorabuntur, ut scriptum est. *projicere* 970 *illam*. Quid autem eos offendat, præmisit Scriptura, cum ait: *Quasi lapidis virtus, probatio erit in illis* (Eccli. vi, 22). Offenderunt in lapidem offensionis et petram scandali, cujus probata virtus corripiebat et erudiebat insipientes, probabatque mentes; cum ipsi virtutem sapientiæ duritiam lapidis interpretarentur, duraque omnia, disciplinam, vultum, sermonem causarentur. *Durus est*, inquit, *hic sermo* (Joan. vi, 61). Esto, sermo durus est; numquid non verus est? Lapis durus est; numquid non pretiosus est? Quare autem veritas dura est tibi, nisi propter duritiam cordis tui? si cor tibi pietate mollesceret, plus tibi soliditas veritatis quam vanitas mendacii vel oleum adulationis placeret. *Durus*

est, aiebant, *hic sermo*, quia quasi lapidis virtus erat illis probatio sapientiæ; ideoque non sunt demorati eam projicere, et retro abire. Nec ob aliud pretiosum et electum a Deo lapidem reprobaverunt, nisi quia durum putaverunt. Et erat quidem petra Christus, sed virtute, non duritia. Erat petra, sed quæ converti posset, imo et conversa est in stagna vel fontes aquarum, ubi mollia et humilia, quibus influeret, invenit corda fidelium. Nam et isti, qui tam cito offensi quadam specie duritiæ retro abierunt, si permansissent cum Apostolis, bibissent forsitan et ipsi cum eis de consequenti eos Petra, bibissent flumina aquæ vivæ de petra percussa in cruce fluentis largissime, ita ut hodieque bibat populus et jumenta; imo suxissent etiam mel de petra, olumque de saxo durissimo.

4. Prorsus tu beatus es, Simon Bar-Jona, tibi jam revelabat Pater pietatem mysterii, lateantem, ut videbatur, sub duritiâ sermonis, qui, interrogatis duodecim, an et ipsi vellent abire, constanter respondisti: *Domine, verba vitæ æternæ habes; ad quem ibimus?* (Joan. vi, 69.) Plane beatus, qui cum sapientia morari, et cum domesticis ejus ad mensam ipsius pane interim Sacramenti nutriri delegisti; donec de fide proficientem ad intellectum pane vitæ et intellectus te cibaret, et aqua sapientiæ salutaris potaret. Beati et vos, fratres mei, qui in disciplinam sapientiæ, et christianæ scholæ philosophiæ nomina dedistis, sed, si perseveranter in sapientia moremini; ut cum durior sermo ipsius visus fuerit, duriora scilicet præcipientis aut durius corripientis, non sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a Deo vivo, sed constanter dicatis cum Apostolo: *Verba vitæ æternæ habes; ad quem ibimus?* Fingis quidem laborem in præcepto (Psal. xciii, 20), duritiam in sermone; sed scimus quia magna est multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te (Psal. xxx, 20), perficies sperantibus in te. Ego autem semper sperabo, etiamsi occideris me. Imo tunc amplius sperabo, cum flagellaveris, securis, usseris, occideris quidquid vivebat in me; ut non ego, sed Christus vivat in me. Omnino non discedimus a te, quia vivificabis non etiam occidens, sanabis percutiens. Vere beatus qui cum sapientia moratur, ac constantia et fide longanimiter patiens et fideliter obediens usque ad mortem, nec deserens locum suum, quotiescunque spiritus potestatem habentis ascendi super eum, sciens quia curatio disciplinæ faciet cessare maxima peccata (Eccl. x, 4).

5. Sane ad hanc sapientiam morandi in sapientia, illud præcipue pertinere arbitror, ut inquietudo vel quælibet levis molestia non facile quodcumque opus sapientiæ nobis excutiat, verbi gratia, solemnem psalmodiam, orationem, lectionem divinam, pensum operis diurni, aut silentii disciplinam. Quia enim sapientia in exitu canitur: *Gaudebunt*, ait sanctus, *labia mea, cum cantavero tibi* (Psal. lxx, 23), dum etiam ad litteram, *exitus*

A *matutini et vespere delectabis* (Psal. lxxiv, 9). De oratione quoque certum et ipsi quotidie capitis experimentum, quod melior est finis orationis quam principium; ut fidele probetis dominicum illud toties inculcatum, tot exemplis commendatum de orationis perseverantia consilium. Jam legere et negligere, vel, antequam ceperis librum, de manibus projicere, quem fructum, putas, tibi poterit parere? Si Scripturæ immoratus non fueris, ut assiduitate studii ei fias familiaris, quando, putas, se tibi revelabit? *Qui habet*, inquit, *amorem verbi, dabitur ei intellectus, et abundabit; qui vero non habet, et quod habet per naturam, auferetur ab eo* (Matth. xiii, 12; xxv, 29) propter negliigentiam. De opere autem manuum, nonne et de isto satis comperistis quia sicut denarius operariis, sic consolatio sæpius servatur in fine operis? De silentio quippe nota est promissio prophetica, quia *in silentio et spe erit, inquit, fortitudo vestra* (Isai. xxx, 15). Si enim cellas justitiam in silentio, et, sicut Jeremias bonum esse ait, præstoleris cum silentio salutare Domini; in medio silentio secretus tibi illabetur a regalibus sedibus omnipotens sermo, et aquæ Siloe, quæ vadunt cum silentio, convallem quieti ac placidi pectoris grato rigabunt profluvio. Hoc non semel, sed sæpius experieris, si modo silentium tuum cultus justitiæ sit (Isai. xxxii, 17), id est, si in justitia mediteris, ut perseveres in Scriptura quam proposui, et in sensu cogites circumsp̄ctionem Dei.

6. Hæc meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus fiat. Si enim iniquitatem mediteris in cubili tuo, malitias scilicet quas malignus immittit, aut phantasias quas cor tuum parturit, aut inanes philosophias, seu fallaces theorias, quæ sunt velut ægri somnia; nonne magis injustitiæ quam justitiæ cultus erit silentium tuum? Si ergo vis in sapientia morari, stude in justitia meditari. *Concupisti*, inquit, *sapientiam? conserva justitiam, et Dominus præbebit illam tibi* (Eccl. i, 33). Si autem quasi violente irruant cogitationes noxiæ, pone tibi virilem et fidelem custodiam, quæ omni custodia servet cor tuum. Dico autem timorem Dei, qui nihil negligit, qui nullum indiscussum intrare permittit, sæpius interrogans etiam angelum lucis: *Noster es, an adversariorum* (Josue v, 13.) Undique enim sibi circumspicit, tanquam omni hora cogitans circumsp̄ctionem Dei, quem sine intermissione intueri ac judicare corda filiorum hominum attenuit. Pulchre autem dictum est: *In sensu cogitabit* (Eccli. xiv, 22); quia prorsus sine sensu est et a corde excessit qui timorem Dei cogitare negligit, qui pondus tantæ majestatis ac judicii sibi incumbentis non sentit. Signanter quoque circumspicere Deus dicitur, quia omnia tam præterita quam futura habet presentia, ut nec ista respiciat, nec illa prospiciat, sed similiter, quia simpliciter, cuncta circumspiciat; sitque illa æternitas velut punctum, omnium media temporalium, cujus immobili simplicitati semper æqualiter præsens est circuitus et rota tempo-